

ป่าพรุควนเคร็ง

ปลูกจิตสำนึกคน ปลูกความอุดมป่า

Khuan Khreng Swamp Forest:
Raising Awareness and Cultivating Richness of Forest

ชวนเครื่อง

แม้สถานการณ์ไฟฟ้าที่ป่าพรุควนเครื่องจะมอดดับไปพร้อมกับเชื้อเพลิงที่กระป๋องหมด
เมื่อช่วงกลางเดือนสิงหาคม 2555 ที่ผ่านมา แต่สัญญาณอันตรายแห่งควนไฟที่ยังคง
คุกรุ่นก็เตือนใจให้ชาวบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง ที่ป่าพรุควนเครื่อง
ครอบคลุมพื้นที่อยู่ใต้ตระหนักรู้ว่า พวกเขาควรจักต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตาพินิจกำลัง
กับภาครัฐเพื่อสกัดกั้นมิให้ไฟฟ้าดับปะทุและลุกโชนขึ้นอีกครั้ง หากพวกเขาไม่ช่วยกันรักษา
ผืนป่าให้คงอยู่ไว้ มิเช่นนั้นแล้ว ไม่นานช้า “ป่าพรุควนเครื่อง” ผืนป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์ในอดีต
ซึ่งวันนี้กำลังเสื่อมสภาพลงด้วยน้ำมือมนุษย์ ก็คงเป็นเพียงป่าพรุที่อุดมสมบูรณ์แต่ในตำนาน

เสวตฉัตร บุญมิ่ง นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ

ทำหน้าที่ผู้อำนวยการส่วนประสานงานโครงการพระราชดำริ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช) ได้กล่าวถึง สภาพของป่าพรุควนเคร็งในอดีตจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในพื้นที่แห่งนี้ว่า “เดิมทีนั้นป่าพรุควนเคร็งเป็นป่าพรุที่อุดมสมบูรณ์ มากมายไปด้วยสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่เป็นไม้มีค่าหลากหลายชนิด เชกเช่นเดียวกับป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส เมื่อครั้งยังไม่ถึงถนนหนทางตัดผ่าน ชาวบ้านต้องล่องเรือเข้ามาเพื่อเก็บของป่าเป็นอาหาร และตัดไม้เพื่อสร้างบ้านเรือน แต่ในปี 2505 ได้เกิดพายุไต้ฝุ่นแฮเรียตพัดผ่านแหลมตะลุมพุก ส่งผลกระทบทำให้ต้นไม้ใหญ่ที่มีค่าซึ่งเป็นไม้หลายชั้นเรือนยอดในป่าพรุหักโค่นลง ป่าพรุที่เคยเป็นป่าชุ่มน้ำจึงเสื่อมสภาพลง พื้นที่ทั่วทุกหัวระแหงแห้งแล้ง ก่อให้เกิดไฟป่าขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า จากที่เคยเป็นแหล่งกักเก็บน้ำตลอดทั้งปีก็กลับกลายเป็นพื้นที่น้ำท่วมขังเฉพาะในฤดูฝน พันธุ์ไม้ที่มีค่าถูกทดแทนด้วยพันธุ์ไม้เสม็ดขาว ซึ่งเป็นไม้ที่เติบโตได้ดีในพื้นที่ป่าพรุที่ผ่านการถูกไฟไหม้จนเสื่อมสภาพ แต่ด้วยป่าเสม็ดเป็นไม้เรือนยอดเพียงชั้นเดียวทำให้ประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำลดลง เมื่อยามหน้าแล้งหรือฝนทิ้งช่วงจะเกิดการลักลอบเผาทำจัดวัชพืชในแปลงเกษตร และเผาป่าเพื่อหาปลา เนื่องจากเมื่อน้ำในพรุแห้งปลาจะไปรวมกันอยู่ในที่ลุ่มน้ำขัง หากมีวัชพืชหรือหญ้ารกก็ไม่อาจมองเห็นปลาได้ จึงมีการเผาหญ้าเพื่อความสะดวกในการเข้าไปหาปลา แต่ไฟได้ลุกลามเข้าไปในป่าเป็นบริเวณกว้างซึ่งมีปัญหาเรื่องรังนกบ้างเบาบ้าง เป็นเช่นนี้มายาวนานกว่าหลายสิบปี”

ผู้อำนวยการส่วนประสานงานโครงการพระราชดำริ กล่าวต่อไปว่า “วิถีชาวบ้านที่เคยพึ่งพาอาศัยหากินจากป่า และหาปลาขายได้ตลอดทั้งปี รวมทั้งถอนกระดูกทำเครื่องจักสานขายไปยังจังหวัดต่างๆ ในละแวกใกล้เคียง ได้แปรเปลี่ยนเมื่อป่าพรุเสื่อมสภาพ ฝั่งป่ากลายเป็นฝั่งนา พื้นที่เกษตรถูกขุดยกร่องเพื่อทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน ชาวบ้านบางส่วนเมื่อมีรายได้ลดลง บ้างย้ายถิ่นฐาน บ้างหันไปประกอบอาชีพอื่น และได้ขายที่ดินทำกินให้แก่นายทุน เพื่อเข้ามาทำสวนปาล์ม น้ำมัน ทำให้ต้องมีการระบายน้ำออกจากป่าพรุเพื่อทำการเกษตร นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาการปลอมแปลงเอกสารสิทธิ์และออกเอกสารสิทธิ์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในพื้นที่ป่าพรุ”

ด้วยพื้นที่ป่ากว่า 354,339 ไร่ ครอบคลุม 3 จังหวัด ใน 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอชะอวด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช บางส่วนของอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และบางส่วนของอำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ยากยิ่งต่อการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่

Despite the end of wildfire in Khuan Khreng Swamp Forest along with blazing fuel in mid August 2012, a dangerous sign of fire flame still does not fade away. It reminds villagers in Nakhon Si Thammarat, Songkhla and Phatthalung, a location of Khuan Khreng Swamp Forest to realize that they should act as eyes and ears for the government to prevent wildfire from occurring and spreading out again. If they do not lend a hand to protect the forest, this fertile “Khuan Khreng Swamp Forest”, now deteriorating by the hands of people would be the once-rich forest in the past only.

Sawetchat Boon-ming, Forestry Technical Officer, Director of Royal Initiative Project Division, the Protected Areas Regional Office 5 (Nakhon Si Thammarat) talked about the condition of Khuan Khreng Swamp Forest in the past according to a story from the elderly in the area that “In the past, Khuan Khreng Swamp Forest was rich of diverse wildlife and valuable plants as same as To Daeng Swamp Forest, Narathiwat Province. When there was no road, villagers had to row boats to the area to collect wild products as food and cut wood to build houses. In 1962, when Harriet Tropical storm hit Taloompuk Peninsula, lot of valuable big trees, which has many layers, were broken down. Swamp forest in the wetland area then was degraded. Everywhere turned dry and wildfire struck again and again. The area that used to keep water all year became flooded during the rainy season. The precious trees were replaced by Cajeput Trees that can grow well in the Swamp Forest after it is burned down and degraded. But Cajeput Forest is a single layer tree, the water-holding capacity is reduced. During dry season or rain break, people burned weed in farming plots and trees in forest area to catch fish because after the water in the swamp forest dried out, the fish gathered in the area where there was water. If weed or grass is abundant, the fish cannot be seen. The burning of forest was for convenience in catching fish. But the fire spread to the forest and covered a large area. The problem was sometimes serious and sometimes not but it took place for many decades.”

Director of Royal Initiative Project Division continued to explain, “The villagers’ means of living in the past which depended on wild products and selling fish all year round as well as collecting sedge to make basketry for sale in many provinces and nearby changed when the swamp forest was degraded. The forest area became a rice field, farming areas were raised for rubber tree and oil palm plantation. Some villagers who earned less money moved out and did some other jobs. Some sold their land to investors who came to the area to run oil palm plantation which required water drainage for this purpose. In addition, forged document problems occurred and some illegally produced document of title for the swamp forest area.”

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่มีเพียงไม่กี่ร้อยชีวิต แต่ทุกคนก็พร้อมปฏิบัติภารกิจอย่างทุ่มเท นอกจากนี้ยังมี “หน่วยเสือไฟ” หน่วยเฉพาะกิจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ที่จัดตั้งขึ้นจากกลุ่มคนในพื้นที่ที่มีจิตอาสา ซึ่งพร้อมเผชิญภาระที่หนักหน่วงและเสี่ยงภัยในการดับไฟป่า ซึ่งกว่าที่จะมาเป็นหน่วยเสือไฟได้นั้นจะต้องผ่านการอบรม หลักสูตรเสริมสมรรถนะเพื่อเตรียมพร้อมความแข็งแกร่งของร่างกาย ฝึกภาคปฏิบัติในการผจญเพลิง และต้องเรียนรู้เทคโนโลยีระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อจะได้ทราบวา พื้นที่ใดของประเทศที่อาจจะเกิดไฟป่าขึ้นได้ เพื่อจะได้เตรียมสรรพกำลังให้พร้อมที่จะออกไปเผชิญไฟป่าซึ่งมิใช่แต่เพียงในพื้นที่เท่านั้น แม้ในต่างพื้นที่หน่วยเสือไฟก็พร้อมปฏิบัติกร ด้วยความเต็มใจอย่างมิรู้เหน็ดเหนื่อย

สำหรับชาวบ้านถือเป็นแรงเสริมสำคัญเพราะนอกจาก จะช่วยเป็นหูเป็นตาให้แก่เจ้าหน้าที่แล้ว ส่วนหนึ่งยังได้เข้าร่วมปฏิบัติการฟื้นฟูป่าด้วยการช่วยกันปลูกไม้เบิกนำหรือ ปลูกไม้ป่าพุดดั้งเดิมให้สามารถเจริญเติบโตควบคู่ไปกับ ไม้เสม็ดขาว เพื่อปรับปรุงสภาพป่าพุ่มที่เสื่อมโทรมให้กลับมา เป็นป่าพุ่มที่อุดมสมบูรณ์ดังเดิม แม้อาจจะต้องใช้เวลาเยี่ยวยาว ฝันปายาวนาน แต่หากสามารถพลิกฟื้นคืนชีวิตให้กับผืนป่า แห่งนี้ได้อีกครั้ง นั้นไม่เพียงสร้างชีวิตคน แต่ยังสร้างชีวิตสัตว์ ชีวิตป่า ให้กลับมาสู่ป่าที่มีระบบนิเวศซึ่งมีความหลากหลาย ทางชีวภาพและเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ควรค่าแก่ การอนุรักษ์สืบไป

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริในเรื่องของ การบริหารจัดการน้ำในป่าพุ่ม เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2545 ความสรุปว่า ‘ให้พิจารณาก่อสร้างอาคารบังคับน้ำใน พุ่มควนเค็งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดไฟไหม้พุ่ม โดยจะต้องมีระดับน้ำเหนือป่าพุ่มอย่างน้อย 10 เซนติเมตร ทั่วทั้งผืนป่า ดังนั้น การระบายน้ำหรือสูบน้ำจากป่าพุ่มไปใช้ เพื่อการเกษตรต่างๆ จะต้องคำนึงถึงระดับในพื้นที่ป่าด้วย เพราะเมื่อใดก็ตามที่ระดับน้ำแห้งลงจนเกิดไฟป่า การพลิกฟื้น ผืนป่าที่ทำมานั้นก็เป็นอันสูญเปล่า ต้องกลับไปเริ่มต้น นับ 1 ใหม่กันอีกครั้ง’ ผู้อำนวยการส่วนประสานงานโครงการ พระราชดำริฯ กล่าว

หากในอนาคตไม่ยอมให้ป่าพุ่มหมดไปจากประเทศไทย ทุกภาคส่วนต้องผนึกกำลังในการดูแลรักษาพื้นที่ป่าพุ่ม อย่างจริงจัง ภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด ภาคธุรกิจและภาคประชาชนต้องช่วยกันสอดส่องดูแล และไม่ส่งเสริมการกระทำผิดกฎหมาย และพึงตระหนักด้วย จิตสำนึกว่า ผืนป่ามิใช่เป็นของใครคนใดคนหนึ่ง หรือคนกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง หากทว่า “ผืนป่าเป็นสมบัติของชาติและเป็นอนาคต ของลูกหลานไทย”

The 354,339-rai forest covers seven districts in three provinces: Chian Yai, Hua Sai, Cha-uat, Chaloom Phra Kiat, Ron Phibun in Nakhon Si Thammarat Province; some part of Ranot in Songkhla Province and some part of Khuan Khanun in Phatthalung Province. It is thus a challenge for only 100 officers of National Park, Wildlife and Plant Conservation Department to supervise and safeguard the area; but everyone is ready to fully commit to their mission. In addition, “Fire Tiger Unit”, an ad-hoc unit of the National Park, Wildlife and Plant Conservation Department is founded by public-spirited local people who volunteer to face with risky and tough job of extinguishing wildfire. The Fire Tiger Unit has to undergo training to boost capacity in order to prepare fitness and field training of wildfire extinguishment. They also have to learn about technology of Geographic Information System so that they are able to know the area where wildfire is taking place. Thus they will be able to prepare every equipment for the mission which is not limited in their own area since when wildfire occurs in other areas, the Fire Tiger Unit is also willing to tirelessly carry out their work.

The villagers are indeed essential supplementary force because they can be eyes and ears for the officers. Some of them also take part in reviving the forest by plantings pioneering trees or original swamp forest fruits to grow together with Cajupet trees in order to rehabilitate degraded swamp forest to return to its original fertile state like before. Though it takes time to improve the area, the ability to revive this forest area again will help not only the life of people but also life of wild animals and forest to return to the forest - an ecosystem with biological diversity and a source of natural resources that have to be conserved as always.

“His Majesty the King graciously granted his royal initiatives on the area of water management in the swamp forest on 16 November 2002 which can be summarized as follows: take into consideration the construction of a Water Level Regulator in Khuan Khreng Swamp Forest to control water at an appropriate level so as to prevent wildfire in the Swamp Forest. The water level must be at least 10 cms above the whole forest. Therefore, when draining out the water or pump the water out of Swamp Forest to use for agricultural purpose, we must consider the level of the forest area. Because whenever the water dwindles to the level when fire can take place, the forest revival activities will just be a waste. We have to start counting 1 again.”, said Director of Royal Initiative Project Division.

If we do not want to see the depletion of swamp forest in Thailand, every party needs to join hand in seriously taking care of the forest. The government has to rigorously enforce the law while business and people have to look after the forest and discourage illegal activities. They must have awareness that the forest does not belong to any particular individual or group but “the forest is a national asset and future of children of Thailand.”